

FELSŐMAGYARORSZÁGI HIRLAP

POLITIKAI UJSÁG.

Megjelen minden szerdán és szombaton este
Kéziratokat vissza nem adunk.
Szerkesztőség: Wekerle-tér 502.

Felolvasó szerkesztő:
Dr. Buza Barna.

Előfizetési ár: egész évre 10 korona, félve 5 korona,
negyedévre 2 korona 50 fillér. — Egyes szám ára 10 fillér.
Kiadóhivatal: Landesmann Miksa és Társánál, Wekerle-tér 502
Hirdetéseket a legutánabban árban közölünk.

Olvasóinkhoz. Tisztelettel felkérjük lapunk mindazon olvasóit, kik még az előfizetést meg nem újították, avagy hátralékaikat ki nem egyenlítették, hogy úgy az előfizetést megújítani, mint a hátralékos előfizetést kiegyenlíteni szíveskedjenek. *A Felsőmagyarországi Hírlap kiadóhivatala.*

Jobb kor.

Sátoraljaihely, jul. 17.

Nap leljöttét, hajnal hasadását örömmel, lelkesen köszönti mindenki. A lenyugvó napot olyan kevesen dícsérik, olyan kevesen áldják.

Mit mutat ez? Azt, hogy egész életünkön át reménységéből élünk és hogy legtöbb reményünk nem a valóság előre vetett sugára, hanem csak egy-egy újabb családsáknak szülője.

A felkelő nap üdvözlése tisztán a reménység megnyilatkozása. Az öröm, a mit a pirkadó hajnal kelet a lélekben, a reménység öröme, a melegség, amit támaszt a szívben, a remény melegsége.

És hogy azt a napot nyugtával már olyan kevesen dícsérik, ez mutatja, hogy a hajnalhasadás keltette remény nem szokott valósággá válni.

De azért csak megőrizzük azt a jó tulajdonságunkat, hogy nem hallgatunk a mi igaz közmondásunkra: nyugtán dícséred a napot, hanem annyi családság után is mindig bizó reménységgel meggyünk köszönteni minden újabb napkelését.

Igy köszöntötte Zemplénumra is tegnap Hadik Bélát: bizva, reménykedve. De ez a reménység csak reggel volt még pusztán remény. Este már úgy éreztük, hogy kezd valósággá válni. És avval a benyomással távoztunk az installációról, hogy a Hadik Béla tegnap felvirradt napja talán mégse lesz olyan, mint a legtöbb más nap, amelyet keletkor mindenki remélve köszönt, de nyugtával már senkinek sincs kedve üdvözölni.

Ha betartja Hadik Béla azt a programot, amelyet tegnap adott, akkor nem lesz csalóka fénynyé az a reménység, amelyet ennek a programnak elhangzó szavai gyújtottak lelkünkben.

Jól esik hinnünk, hogy be fogja tartani. Jól esik hinnünk, hogy pártatlanul igazságos lesz, s a vélemény szabadságát nem fogja elfojtani. Jól esik hinnünk, hogy nem a pártszempont fogja tetteit irányozni. Jól esik hinnünk, hogy az a nemes hév, amely szónoklatát beragyogta, nem múló fel-

lebbanás, de lelkének állandó tulajdonsága, s ez a nemes hevület mindig jóra és igazra fogja vezetni őt.

Szó sincs róla, hogy valami nagyon lelkesüljön mi a Hadik Béla programjáért.

Hiszen csak kormánypárti program ez is, és a kormánypárti programok bizony minden egyéb-
re alkalmasak lehetnek, csak arra nem, hogy lelkesítsék az embert.

De hát amint egy jámbor konyhakertészről nem kívánhatjuk, hogy Damjanich legyen, ép azonképen nem kívánhatjuk egy kormánypárti főispántól, hogy szeméinek, elvéinek merész szányalásával elragadjon.

Nem is vártunk mi tőle semmi különös nagy dolgot, csak egyet vártunk: azt az ígéretet, hogy ezentúl már nem a pártszempont lesz az irányadó minden téren, hanem a közérdek. S ezt az ígéretet megkaptuk.

Ha olyan igazán megtartja ezt a főispán, amilyen lelkesen ígérte, akkor az a tegnapi fényes ünnep csakugyan egy jobb kor hajnalának volt a pirkadása!

b. b.

Komoly szó.

Czéke, 1901. jul. 16.

Ira: Várlaky Sándor.

A mai ünnepélyes alkalomból üdvözöljük mi is az új főispánt, midőn dicső hagyományokban gazdag Zemplénumra főispáni székét elfoglalta. Nem mintha vele egy nézetet volnánk, egy hitet vallanánk s egy táborhoz tartoznánk. Nem. Mi más táborhoz tartozunk, nekünk más csillag ragyog s zászlónkról más istenség szent képe tekint le, melyről úgy vagyunk meggyőződve, hogy ez az igaz istenség. Igen, mi a negyvennyolcas eszmék szentségében hiszünk, ezeket valljuk s ezek diadalától várjuk drága hazánk felvirágzását s igazi boldogulását.

Ma mégis üdvözöljük s örvendünk jöttén a jobb jövőbe vetett hit miatt, melytől a jelen órában felmagasztosul minden kebel.

Szeretnénk sok szépet és kellemest mondani ez ünnepen az új főispánnak. — De mit használna mindez? Ez nem riasztaná el a sötét árnyakat, melyek főispáni széke fölött lebegnek s melyek nemes feladatát nehezé teszik.

Ó bizonyára ösmeri az ezer bajt, melylyel társadalmunk és így vármegyénk is tele van, tudja a válságokat, melyekkel küzd társadalmunk s így vármegyénk is, ösmeri a roppant elégedetlenséget mely társadalmunkat és így vár-

megyénket is áthatja. És ezekben látom feladata roppant súlyát.

A súlyos válságok közül a legnagyobb horderejűnek találjuk azt, melyet programbeszédjében szintén érintett röviden: a gazdasági válságot, melylyel vármegyénk küzd, mivel ez a vármegye ama boldogtalan vármegyék sorába tartozik, melyeknek fölüljött hagyta a munkaskéz.

Ez a válság nem egyszerre keletkezett. Ezt harminc esztendő büneinek hosszú láncolata idézte föl. És ez elég ok arra, hogy féljünk tőle és foglalkozzunk vele igen, de igen komolyan.

Valóban szörnyű elgondolni is a dolgot. Harminc esztendő alatt üztünk fantomokat és úgy jártunk vele, mint a gyöngyhalász, a ki már bírja a drága gyöngyöt, de a vizek mélyén kétes fényességet pillant meg, utána megy, miközben ellopják a parton őrizetlenül hagyott becses kincsét.

Igen, harminc esztendőn keresztül mindig azt akartuk, a mit a szomszéd udvarán láttunk és veszendőbe ment a legbecesebb javunk, őseink drága öröke: az anyaföld.

Pedig kár, pedig kár! Az anyaföld alapja mindennek. Ez a társadalom legbiztosabb talpköve, ez a haladás és művelődés szülőanyja. Mert ahol huzták az első barázdát, ott vetették el magját a haladás, művelődés és humanizmusnak, melynek fénye oly szépen ragyog napjainkban.

E sorok írója is gazda és önzérettel üt mellére: mi gazdák vagyunk a társadalom legmegbizhatóbb támaszai és a haladás és művelődés leghüségesebb zászló-tartói.

És megálljanak csak! Az egyes jelenségek azt hirdetik, hogy nem éppen hosszú idő múlva olyan kavardás lesz a világon és oly borzalmak töltik meg a föld kerékségeit, melyek láttára rémülten áll meg utjában a nap. De mikor eloszlik az egymást öldöklő embertömeg és kialszik a romokon az utolsó üszök is, látni fogják, mint jelenik meg a pusztává vált sikon a földműves napbarnította alakja, hogy ekejével barázdát huzzon egy újabb haladás, egy újabb művelődés számára.

Az emberiség ezt a nemes alakját kár volt tehát feláldozni. És feláldozni hitvány jelszavakért, melyeket szemes kalózek találtak ki és rebesgettek fülinkbe, miközben kimetszték zsebeinket.

Vissza tehát a régi talpazatra, melyet örült szoborként kiragutunk lábunk alól! Állítsuk vissza az

anyaföld régi erejét, mert nélküli nem lehetünk szabadok, nem lehetünk függetlenek, mert mindig szegények leszünk. Kivált nekünk, kik a függetlenségi eszmékben hiszünk és azok diadaléért imádkozunk és dolgozunk, kell minden erőnkkel felkarolnunk az elárvult anyaföld ügyét.

Az anyaföldre irányítjuk ma az új főispán tekintetét és azt kiválón képen szerető gondjába ajánljuk. Arra az anyaföldre, melyben dicsőséggel koszorozott ősei nyugszanak. És meg lehet győződve az új főispán, hogy a nemes munkában, melyet az anyaföld üdvére fog kezdeményezni, oldalán fog látni minden komoly embert, pártállásra való tekintet nélkül.

A zempléni hazaárulás.

A viravai papok áruló határozata ügyében egy tekintélyes világi görög katolikus hazafitól vesszük a következő sorokat:

Nyomorult nép az, amely a maga hatalmával, a saját hatalmának közzeivel hatni, tenni, akarni és eszelkedni nem tud, vagy nem akar.

Hitvány népség az, amely az előszűk kurtán, röviden, de alaposan elbánni vagy nem akar, vagy félénk és gyöngéd tekintetből akarni nem mer.

Kétszeresen bűnös pedig az a kormányzat, az a politikai regime, a mely megtűri, hogy népbolondító parazitáik — viravai hazaáruló hitvány reverendás papok — tegyék kétéssé a magyar haza és nép s egy nagy multu vármegye becsületességét, hazafiságát, holmi elbizakodott, nyomorult görög és nemzetiségi képzelt szövelvényekkel. A ki a nyilvános életet alaposan megfigyeli, annak legkevésbé lesz felülműlő azon az utóbbi időben — fájdalom! — sajnosan és általánosan megnyilatkozó tény, hogy igen kevés kivétellel a hazai gör. kath. lelkészpapság, ellentétben a csak közelebbi mult idővel, magát holmi ostoba divatból *ruthének* — tehát nem magyarnak — hívja, nevezi.

Ez az ő vesszőparipájuk és pedig olyan előszeretettel kezelve, hogy akár a nyilvános, akár a privat életben ezen ruthén, tehát (ad maiorem gloriam Russiae) orosz szóval, elnevezéssel forma szerint dobálóznak s a tisztességes magyar elnevezéstől magukat óvatosan seculdálják. Innen és ezért van a hazaárulás is. Hisz még az országos kormány is tetszeleg magának holmi — lucus a non lucendo, notis est derisui — ruthén actióval. Szóval ezen ruthén szó legújabbban — lehet mondani — uralkozó jelölőnként. Sok szó férne ezen elnevezés helyes, avagy helytelen terminológiájához.

Én azonban, ki szintén a gör. k. egyháznak tagja vagyok, egy külsőbenre vagyok bátor felhívni ezen becses lapok olvasóközönségének és az országos kormánynak figyelmét. Ugyanis nemzeti bűnünk, óriási mulasztásunk, hogy a legrágább, legfontosabb és legexponáltabb terri-

riumát a nemzeti művelődésnek nemcsak figyelmen kívül hagytuk eddig, sőt lehet mondani teljesen elhanyagoltuk. Értelmünk a papképzést, a papnevelés intézeteit.

Ehhez ma a kormányunk ugyszólván semmi köze. beleszólása, ingereltiája nincsen. Már pedig ha van fontos és per eminentiam a nemzet összes rétegeit alapjaiban a bölcstől a sirig érintő kérdés ez a papnevelés, a papképzés. S csodálatos éppen ezen terhet vakon, nagylelkűen s bűnös könnyelműséggel engedi át az állam, a kormányzat, minden beleszólás, felügyelet avagy csak a legesekélyebben ellenőrzés nélkül az egyháznak s általa és benne az ilyen-olyan quodlibet egyháziak döntő, irányító, szívet-lelket hatalmasan befolyásoló, átalakító körének. Sok és nagy a mi közkormányzatunk büne, mulasztása.

Egyik ez, a másik nem kevésbé fontos, sőt lehet mondani ezzel egy színvonalon álló, kihatásában egyenrangú: a tanítóképzés államosításának elhanyagolása s utódjára a leg-egygyűbőbb ember is beláthatja azt, hogy a magyar nemzetre nem lehet közönyös, hogy akár a pap, akár a tanító, kik által, mikép, hol és mily szememben neveltetik, vezettetik? mily hasznos, avagy káros, helyes, vagy helytelen eszmékkel telítetik meg azonos korban, amely az eszmék, ideák, fogalmak stb. befogadására a leghálásabb, s mit látunk ma? Azt, hogy papjaink jórésze tetszeleg magának avval, hogy ő *ruthén* és nem magyar, hogy ő ultramontán, néppárti és nem liberális. Ezen utóbbi szót, elnevezést kerülük is oly gondosan, mint az ördög a szentelt vizet, nemcsak, sőt a szabadabban gondolkozó papot egyenesen liberálisnak stigmatizálják és körükből secludálják. Ott abban a szemináriumban, amelyre semmi befolyást a kormány nem gyakorol, egyenesen belenevelik az ilyen viravai megnyilatkozásokat, tetteket, ócska és kórhadt nézeteket, farizeusi szemhunyorogató lim-lom elveket.

És ez a kormány büne, mulasztása egyenesen. De a másik bűn terhelő az egyházfőket is. Mert pl. az ungvári püspök azon körleveleiben, melyben a papnevelődékek közé való felvételt hirdeti, mit is olvasunk? Hát bizony szégyen-gyalázat, ezen esőhirdetményben van egy passus, amely a magyar középiskolát végző fiatal embert egyenesen a szláv aradt, nyelvi és cultus felkarolására mógatja, ösztönzi és szorítja.

A papnevelődékek közé való felvétel egyik postulatuma ez a többi között: *ezen kívül igazolási kötelesek azt is, hogy a liturgicus nyelvet (tehát az orosz) a gymnasiumban tanulják és abból sikeres vizsgálatot tétel.* Hát kérdem, hogy hol, kitől és miképen tanulja a hazai gör. kath. magyar ifju az orosz, nyelvet a hazai középiskolában, mikor az ungvárin kívül sehoh széles Magyarországon azt nem tanítják annak tanára, órája, sem mint rendes, sem mint rendkívüli tantárgynak nincsen? Hát nem vétkes mulasztás-e a köz. okt. kormánytól, hogy ezen drága orosz nyelvnek katedrát máig napig az ungvárin kívül nem emelt.

Mert édes magyaron ugy áll a dolog, hogyha nem tudsz oroszul, vagy annak *tanulását, sikeres vizsgálatot* tehát tudását, nem igazolod, nincs és nem lehet jussod a gör. kath. szent hierarchiához.

Bold, emlékü *Pástelyi, Pankovics*, püspök alatt ez nem volt feltétel, ezt csak most utjabban kívánják azok, akik sátoros és ünnepes napokon parádoznak a hazafiasságban, míg hétköznapon áldoznak és áradoznak a házi esendes oltáron a ruthén „Iarerek”-nek. Hát nem megbotránkoztató, hogy egy állás elnyerése az orosz nyelv tudásához legyen köve, magyar honban? S azt épen egy magyar püspök kívánja, követeli így. Az az oka, hogy a gör. kath. pap-ság közt sokan, nagyon sokan vannak, a kik fennhéjázóan, bizonyos

grandezzával nemcsak *ruthénnek* hívják, vallják magokat, sőt veszélytelen, szűkebb intím körben e tekintetbeni érzelmeiket sem tagadják, bár a nyilvánosság előtt űtik-verik a nagy „magyar” dobot.

Azért intézményeket, iskolákat a felvidékek, hazafiasság nevelőket és nevelést a nemzetiségeknek!

Legyen a kormány mindkét szemé nyitva s minden alkalmi parádénak, amely vakit, ne űjön fel, hanem tegye szoros kötelességét a hazafiasságban csak utazó, azt csak szenvedő, de kifelé kokettirozó amphibumokkal, reverendába bujt, afféle viravai hazafülből szemben.

Csak nemrégiben támadta meg Ung megye közű, bizottsági ülésén egyik tag az ungvári gör. kath. iskolások azon érthetetlen eljárását, hogy ők még ma is, — tanáraiktól avagy másoktól utasítva? — *„Szlava Iszusu Christus*-val köszöngetnek derűre-borura az utcán. No már kérem a mai viszonyok között érthetetlen, mért nem kötelezik, utasítják arra őket, hogy ezen köszöntést magyarul *„Diesvrtessék a Jezus Krisztus*” avagy mi szükség van arra, hogy a szláv nyelvet uton-útfélen hangoztassuk egyre akkor, midőn minden egyes gyermek ifju korrekta tud és beszél magyarul.

Ezen eljárás, ha nem hazafiatlan, bizonyára izléstelen és durván tapintatlan. Így van ez nálunk Zemplénben is. Bizony jó lesz azokat az iskolákat alapos razzia alá venni, a szellemet, vezetést alaposan megvizsgálni, mert biztosan állhatjuk, hogy lesz ott sok seperi való, s lesz igen sok iskola, ahol egész új szellemet kell inaugrálni.

Hisz tagadhatatlan, lecafolhatatlan tény, való igaz, ha a papság és az általa utasított, irányított tanítóság, hazafiasság és odaadással csak a törvény követelte mértékben, de lelkiismeretesen s hozzá egy kis sovánizmussal megteszi kötelességét s a külföld bármely nemzete papságának hazafiassága hívóóra emelkedik: akkor ma már a Kárpátok tövében nem uralkodnék a ruthén orosz *„szobka”* (abc — és nyelv), hanem a magyar. — Hja! de hány iskola van, ahol az orosz a b c-t tanítják, szorgalmazzzák a szent liturgia nevében, ellenben elhanyagolják teljesen a magyart. — Concret adatunk van, esakhogy *„exempla sunt odiosa.”*

Bizony — bizony, az a szerencsétlen magyar liturgia is csak vajdúdik, — de megszületni sehog sem akar, s nem is fog, mikor a magyar „ruthén”, papság igen nagy része, egy esekély töredék kivételével, elvi elensége a szt. kanon és noli me tangere képzelt dogmák nevében ezen hazafias magyar eszmének. De bezeg szabad az olánuak saját nyelvét a latin szertartású horvátnak a glagolít, szláv, nyelvet latin helyett az oltáron, kint-bent mindenütt használni de a magyarnak Magyarországon a magyar nyelvet csak per abusum.

A népet boldogított nemes eszmeiket eltemetni, aludni hagyni (pl. magyar liturgia, naptár egyesítés stb.) ellenben a népbolondító, miazmákat terjesztő, rég eltemetett, szomorú multu intézményeket feltámasztani (pl. szt. Bazil társulat) legujabban föltalált hazafiasság.

Szóval szabad szyr, chald, arabs, görög, szláv örmény stb. nyelven. — Oh de a magyar! — mitől volna jó! Az is nagy baj ám, hogy püspökünk nagy urak, főrendek, sokszor megközelíthetetlenek, akik szt. Pál szavait teljesen betöltik: *„qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderat”*, de nem tevékenyek — politikusok, — de nem munkások az Ur szíllőjében.

Szóval sok a baj, s fájdalom, irigkedve nézzük a horvátok *Strassmayer*-jét, aki aggó kora dacára tevékeny és ég a sovánismustól és ennek oltáron áldoz. S nálunk? sokan két oltáron: egyik a nyilvánosság, s ez a magyar, a másik a házi s ez — a viravai tizenegyek példája szerint — ruthén orosz. Azért „caveant con-

sules, ne quid respública detrimenti patiatur.” mert csak nem kell felni, hanem oda dörögni az ily hazafiatlanoknak, hogy soha ne feledjék: *„A haza minden előtt!”* Pont.

Az installáció.

I. Előkészületek.

Jul. 17.

Régen látott Ujhely annyi fényt és pompát, mint a tegnapi napón. A vármegyeháza és falai csudálkozva kérdezhették: visszatért talán a régi jó idő, a régi diésőség? Mert bizony sok év tized óta nem volt részüik olyan nagy tisztességben, mint most. Megint csak bebizonyosodott, hogy sok mindent tudhatnak az idegen nációk, de ünnepelni csak egy nemzet tud: a magyar.

Holnai szerb, meg román királyoknak a koronázása csak kismiska egy magyar főispán beiktatásához képest. Kivált mikor az a főispán egyúttal gróf is, és ezért őt vármegyei mánásai rukkoltak ki a tiszteletére.

Hétfőn, 15-én este érkeztek az idegen törvényhatóságok küldöttei: Ungmegyei gróf *Török József* főispán, Szabolcs bántó *Feilitsh Berchtold* főispán, Abatijé *Rakovszky László* alispán, Borsodé *Molnár Albert* főjegyző, Sárosé *Husz* árvaszki elnök és Kassa városáé *Münster Tivadar* polgármester vezetése alatt, összesen 51-en.

A vasútnál az alispán, főjegyző, a főispáni titkár, s a város részéről ifj. *Mecner Gyula* h. polgármester és *Schmidt Lajos* kapitány fogadták őket. A vasút előtti nagy tér zsufolva volt a fogatokkal, amelyek azután a küldöttségek bevonulatak a városba. Egyenesen a Bock szállodába mentek, amelynek kerthelyiségében kedélyes, az éjszakába milyén benyuló ismerkedési vaesora volt.

Kedden reggelre minden házon lobogó lengett, s az utcákat fekete ruhás emberek özönlötték el. A sok feketeséget szépen tarkították a világos női ruhák, meg egy-egy remek díszmagyar. Bátor mondhatjuk hogy egész Zemplénvármegye itt volt.

Kilenc órákor kezdett gyülekezni a vármegyeháza udvarán a bandérium. Gyönyörű látvány volt a sok magyar díszbe öltözött déleleg lovas. A két *Thuránszky*: László és Tihamér, aztán a két *Bajusz* fiu: József és Andor, *Nagy Barna*, *Nemes Sándor*, ifj. *Mecner Gyula*, a fiatal *Wolkenstein* gróf, *Barthos József*, *Bernáth Aladár*, *Malonyay Tamás*, *Dioszeghy János*, *Bessenyei Zénó*, *Ambrózy Agoston*, olyan remek daliák voltak, hogy odaállottak volna Hunyadi Mátyás udvarába. Impozáns volt ifj. *Mecner Gyula* és *Dokus Gyula* szép magyaros alakja és gyönyörű díszruhája.

Tíz órákor indult meg a menet, temérek néző soraifa között ki az állomásra.

II. Az állomáson.

A vasúti állomás peronja hamar megtelt fényes közönséggel. Lelkes éljenzés fogadta a féltzenegykor berobogó, zöld galyakkal és zászlókkal díszített külön vonatot, amelyből *Hadik Béla*, s a Homonnától Ujhelyig hozzá csatlakozott kiséret szállt ki, köztük nagyon sok mágnás és a felső vidék főszolgabirái.

A főispán hatalmas, déleleg alak, s impozáns, büszke magyar szépség. Tekintetében dacos, merész, elhatározott önbizalom ragyog. Fényes díszmagyarban volt kíséretével együtt s mosolyogva köszönt a felzúgó éljenti.

Gróf *Andrássy Sándor* egyszerű, rövid beszéddel üdvözölte a főispánt, amire ez szintén röviden válaszolt, szép szavakban köszönve a fényes fogadtatást. Mindenkit kellemesen lepett meg hatalmas, érces hangja, s remek szónoki előadása.

Eljenzés közt állt köcsiba, s megindult a fényes, pompázatos menet. Elöl a bandérium, azután négyes fogaton a polgármester s rendőrka-

pitány, utának négyesen a főispán gróf *Andrássy Sándorral*, azután sorban a temérek kocsi, köztük gróf *Hadik Endre* és Zempléni *Moskovics Géza* ötös, gróf *Andrássy Tivadar*, *Gyula Géza*, *Sándor*, báró *Waldbott Ödön*, gróf *Zichy Béla*, gróf *Hadik János*, gróf *Berchtold Kázmér*, báró *Sennyey István* és *Miklós*, gróf *Wolkenstein Oszvald*, báró *Feilitsh Berchtold*, *Barthos József*, *Dokus László*, *Ernö*, és *Gyula*, a leleszi prépostság, *Nagy Barna*, *Mecner Gyula* négyes fogatai. Összesen 60 négyes s ugyan annyi kettős fogat.

Gyönyörű volt a felvonulás képe, Kétoldalt az utcák s lent az ablakok zsufolva voltak a nagyobbrészt hölgyekből álló néző közönséggel, s ilyen szép sorfal közt, fényes napsgúrtól beragyogva, éljenek zajától kisére vonultak lovon és kocsikon, drága ékszerekkel ékes szebbnél szebb magyar díszruhákban a vármegye urai.

Ha nem is hasznos, de nagyon szép tulajdonsága a magyarnak a pompa kedvelés, és bizony némi elégtétel-gondoltonk rá, hogy legalább ebben még most is elsőik vagyunk a világon, s nincs a földnek az a nemzete, amely olyan szemképrázottól fényt tudna kifejteni, mint a magyar, ha nemzeti díszruhájába öltözik.

Önkéntlenül valami nemes büszkeség támadt az emberben erre a hatalmas látványra. — elfeledtük, hogy most már a nagyságból és diésőségéből csak a fényes ruha maradt meg a magyarnak, hogy nem népek leggyőzői vagyunk, mint hajdan, hanem idegen ország szellei, elfeledtük, hogy ez a pompa a mult diésőségnek csak visszatérő fénye, hazajáró lelke, — de maga az a régi diésőségünk, régi szabadságunk oda van temetve világörü Mátyás királyunk sírjába! Gyönyörködöttünk ebben a büszke ragyogásban, mintha még mindig igaz volna, nem csak árnyék. Olyan jól esett ez a kis ábránd, ez a kis illúzió is!

IV. A megyeházában.

Diszcs közönségi soraifa közt vonult be a bandérium a vármegyeháza udvarára. Utának leszallt a kapuban a főispán, s déleleg tartással jött a jobboldali lépcsőig, ahol az ősz *Matolai* alispán várta. Mögötté állt *Miskal István* tisztí főjegyzés és *Füzessery Ödön* tokaji főszolgabíró, mindhárman fekete díszmagyarban.

Az alispán az ő kedves csengésű hangján gyönyörűtlen előadott szép beszéddel üdvözölte a új főispánt a fényes multu megyei székházban, amelynek ódon falaihoz annyí diésőség, annyi szent hagyomány, a szabadságküzdelmeknek annyi nagy emléke tapad, amelyben hazánk annyi tündökölő nevé nagy fiának hangzóttak lelkes, böles szavai.

A főispán rövid szónoklattal felelt, amelynek ugy tartalma és alakja, mint előadása meglepően szép volt. Ugy jött ide, mintha haza jőne, mert ez a vármegye a szülőföldje, itt töltötte gyermekkorának, ifjúságának legboldogabb napjait. Örömmel és lelkesedéssel vállalta el Zemplén vezetésének nehéz, de annál szebb feladatát, s kéri az alispánt s a megye közönségét, hogy ennek a kötelességének teljesítésében legyen mindig barátja és támogatója.

Eljenzés honorálta a lelkesen előadott beszédt, s azután az egész közönség a gyűlésterembe vonult.

IV. A megye gyűlése.

A megnyitás.

A szó igaz értelmében zsufolva volt a nagy terem. Annnyira nem fért már belé több ember, hogy sokan a folyosókra szorultak. Fekete ruha és díszmagyar tarka össze-visszaságban szorongott, s egyiknek a gazdija jobban izzadtott a fülseszű melegségben, mint a másiké.

Annál ütődöb látvány volt a karzat, amelyet élénkebbnél élénkebb színű világos ruhákban díszes élkelő hölgyközönség tartott megszállva. Ugy nézett ki, mintha jó Isten egy

darabka menyországot küldött volna az installáció fényének emelésére.

Külömben két szférája is volt a menyországnak. Lent a földszinten is karzatot rögtönöztek azok számára, akiknek felül már nem jutott hely.

Tizenegy óraker nyitotta meg a gyűlést *Matolai* alispán rövid pár szóval. Nagyobb küldöttséget kért fel, gróf *Andrássy Géza* elnöklése alatt a főispán meghívására.

Csakhamar meg is jelent a főispán, *Szekély* polgármester „előljövelele” mellett.

A főispán beszéde.

Az éljenzés lecsillapultával átadta kinevezési okmányát a az esküförmát felolvasás végett *Dokus* főjegyzőnek, s aztán *Dokus* előmondása után erős hangon tette le az esküt.

Az eskü után mondta el beköszöntő beszédét, amelyet alább egész terjedelmében közlünk. — A beszéd őrjási hatást tett. — mondhatjuk, hogy az egész közönség szívét megnyerte vele a főispán. Tartalmas, okos szónoklat volt, szép ígéretekkel, amelyek mind nagy lelkesedést keltettek. Most már csak az kell, hogy be is váltsa őket.

Kitűnő szónoknak mutatkozott be az új főispán. Gyönyörű érces hangja van hozzá, s hatalmas tűzzel tudja előadni beszédét, amelynek tartalma is okos és szép. Csak a hangsúlyozása idegenszerű néhol, s az *r.* betűt nagyon mágnásosan ejti ki. Dallás alakja, büszke szép arca csak hozzájárul a hatás fokozásához.

Az bizonyos, hogy ilyen főispáni beszédet hosszú évtizedek óta nem hallott Zemplénnegyve.

Legjobb hatást, erős tapsot keltett, mikor a szabadelvéseget hangoztatta, meg különösen akkor, mikor a politikai ellenfelek egyetértéséről s a véleményesség szabadság tiszteletéről szólt. Ezt várta legjobban mindenki, ez volt a régi rendszer legerősebb megtagadása. Az egész közgyűlés örült neki, — azok is, a kik a politikai illüziós letűnt rendszerét a legodaadóbban támogatták.

Hja, sic transit gloria mundi! A volt főispán, aki díszmagyarban, a Szent-István renddel szüntelen jelen volt, most láthatta, hogy hány igaz hivatelt neki azok közül, akik folyton hízlelegtek nála. Bizony egy se volt. Valamennyi csak a hatalomnak volt híve, nem neki. A hatalom eltűnt, elszlottak a hívek.

Úgy van, ahogy megirtuk, mikor még hatalmon volt: azok a tapsolók s éljenzők, akik akkor öt rapszolták körül, ép úgy tapsolnak és éljenzenek most az ő utódának, s bizonyára ép úgy fognak majd tapsolni és éljenzeni a *Hadik* utódának is. — Ez mutatja az értékét az ő tapsoknak.

Csak hogy *Hadik* gróf nem tisztán azokat az obligát totszésnyilvánításokat kapta meg, a melyek minden főispánnak kijutnak, akár jó, akár rossz, hanem többet kapott ezeknél, és a szeretetnek s rokonszenvnyilvánításnak ez a többelte volt az, a mi igazán értékes, mert ezt már nem a hivatalával, hanem az egyéniségével, kitűnő szónoklatával s beszédének helyes tartalmával érdemelte ki. Ezt nem kapja majd örökül tőle leltár szerint az utódja, mint a rendszer hízlelgők hivatalos tapsait.

Dokus Gyula beszéde.

Ósi szokás szerint *Dokus Gyula* főjegyző üdvözölte most a főispánt. Beszéde igazán szép és hazafias volt, előadásra érhető és elegáns, de az a elkécses tűz hiányzott belőle, amely a főispánt olyan hatásossá tette.

Beszélt a vármegye díesó multjáról, hatalmas részvételéről a szabadság négyházaéves küzdelmeiben és jövő hivatásáról. Külömben tetszett mikor olyan meleg szavakkal szólt a szabadságról (a főispán ezt nem említette, csak a szabavéltséget), sőt *Petőfi*nek ezt a két sorát is ciktálta:

Szabadság, istenem, már csak azért élek,
Hogy egykor a harcban érte haljak én meg.

Azután beszélt a főispán családjának fényes multjáról, s ahhoz méltó jövő szereplést kívánt neki.

A széken előadott, tartalmas és formailag is tökéletes beszéd mindenkiné tetszett.

Az úrfelmutatás.

A beszéd után négy főszolgabíró: *Füzesséry* Ödön és *Tamási Haraszthy* Miklós és *Barthos* József (mindnyájan díszmagyarban) megfogták a főispán székeének négy lábát, s hatalmasan felemelték a széket főispánostul együtt, még pedig lelkes éljenriadal közt háromszor egymás után.

Ezután a főispán elmondta ezt a rövid, de velős, és az agyonizzadt közgyűlést örvendetesen megkönynyebbitő három szót:

— A gyűlést bezárom.

V. A tisztelgések.

Nyomban a gyűlés után megindult a temérdek tisztelgés. A főispán belső termébe vonult, a küldöttségek s testületek tagjai pedig az előszobában s a nagy teremben várták, míg rájuk kerül a sor.

A tisztelgések szép rendben s gyors egymásutánban folytak. A szónokok — ki többet, ki kevesebbet, ki jól, ki rosszul — elmondták mondókáikat, s a főispán mindenkiné röviden, okosan, talpraesetten felelt. Valósággal bámulatot keltett, hogy hogy meg tudja találni minden küldöttség számára a helyes választ, s mennyi sokat ki tud fejteni egy pár rövid szóval. Beszéde után a küldöttség tagjaival kezet fogott. Az egész fogadás alatt oldalánál volt *Staut* József titkár.

A sorrend anyiban tért el a megállapodástól, hogy először *Perlsberg* Ede kassai püspöki helynök, mint *Abács* püspök képviselője tisztelgett, utána a szomszéd törvényhatóságok küldöttségei, gróf *Török* József főispán vezetésével, s csak azután a katonikus klérus, *Székuraj* Agost homonnai apát-plébános vezetése mellett.

Azután sorrend szerint jött a többi: a görög kath. klérus *Piza* Sándor sárospataki esperes, az ev. ref. és ág. ev. egyházak *Féjes* István, a pataki főiskola *Novák* Sándor közigazgató, az izraelita hitközösségek *Zinner* Henrik, a honvédség s esendőség *Arnottfalvy* István ezredes, Sátoraljaújhely város képviselőtestülete *Szekély* polgármester, a kir. bíróságok *Fornaszek* Béla törvényszéki elnök, a kir. ügyészség *Hlavathy* főügyész helyettes, a pénzügyi hivatalok *Talapakovics* pénzügyigazgató, az államvasutak *Pfeifer* főmérnök, a postahivatal *Rosenóky* főnök, az erdőhivatalok *Szmik* Gábor főerdész, a gazdasági egylet gróf *Andrássy* Sándor, az ügyvédi kar *Ambrózy* Nándor, a bodrogközi Tiszszabályozó társulat gróf *Majláth* József, a felső-bodrogvi vizszabályozó társulat gróf *Andrássy* Sándor, a sátoraljaújhelyi főgimnázium *Kovács* Endre igazgató, a tanító-intézetek *Beregszász* tanfelügyelő, az ipartes-tütel *Banóczy* Kálmán elnök, az orvosgyógyászterész egylet *Lócherer* Lőrinc főorvos, a tanító testület *Hodossy* Béla elnök, a jegyző-egylet *Fodor* Jenő elnök, a tüzoltó egyletek *Fúhács* Jenő újhelyi főparancsnok, a pénzüzetek *Meczner* Béla, a jótékony egyesületek egy csoportban (mert már igen kínos lett volna valamennyit külön fogadni) *Dokus* Gyula, a megyei tisztikar *Matolai* Etele, Sárospatak község *Molnár* János főbíró s Mád község *Ósváth* János plébános vezetése alatt.

Legérdekesebb volt a jótékony egyesületek küldöttsége, mert abban hölgyek is voltak szép számmal.

A főispán lankadatlan buzgalommal szenvedte végig a harminékterrendbeli tisztelgést, s a legutolsó küldöttségénél se látszott meg rajta, hogy már kifáradt, vagy untatja a dolog. Két órára vége volt az egésznek, pedig némelyik szónok egész obstrukcióval kellemeteskedett.

VI. A bankett.

Azután nagy hirtelen megterit-

tek, s 3 óraker kezdődött a főispán által adott 400 teritikes díszebéd. Fényes társaság gyűlt itt is össze, amely persze nem fért el a nagy teremben, s nemesak a szomszéd termetek, de a folyosót is elfoglalta.

Az elhelyezkedés meglehetősen rendellenl történt, mert a helyek nem voltak kijelölve csak a dignitások számára, s így az lett az elv, hogy aki bírja, marja. Akik későn érkeztek, azoknak csak a folyosón jutott teritök.

A karzatot megint szép hölgyközőnség foglalta el.

A királyra.

Ha nem írnök is meg tudná mindenki, hogy a harmadik fogás után az első felköszöntőt a főispán mondta a királyra. Nem sablonos királyköszöntő volt: okos dolgokat beszélt szépen és lelkesen.

A főispánra.

Azután gróf *Majláth* József köszöntötte fel a főispánt. Beszéde okos volt, de túlhosszu, s meglehetősen monoton előadásu, s ezért a vége felé már nem is hallgatták kellő figyelemmel.

Pedig érdekes dolgokat mondott. Önmagával kezdte: hogy milyen érzelmekkel, atyjának milyen tanácsaival jött Zemplénbe lakni, s mit csinált itt azóta.

Szokatlanul kedves dolog volt *Majláth* gróf szájából hallani ezt a szót: *Kossuth vármegyéje*. Jól esik tudni, hogy ő is így nevezi Zemplént.

Beszélt azután a volt főispán ellen folytatott közdelmeiről, amelyeknek hevesességét csak a főispán korának tisztelet s az a kegyeleti szempont csökkentette, hogy *Molnár* István bizalmas embere volt gróf *Andrássy* Gyulának.

A volt főispán rendszeréről beszélvén többek közt azt is mondta, hogy ez a rendszer rúttól visszaélt a szabadelvéseg fogalmával, mert ez alatta már nem szabadelvéseg volt, de szabadosság. Ez azért hangzott érdekesen, mert a volt főispántól is nem egyszer hallottuk ezt a nem egészen ismeretlen fraízist. Ő a mi pártunknak dörgötte oda ezt mindig, ha máreus hót akarták ünnepelni. *Molnár* szerint ez volt szabadoság *Majláth* szerint pedig a *Molnár* kormányzása. Hát nem sajátásos?

(A volt főispán szomszédjában tilt *Majláth*nak, s keserően gúnysóllyal hallgatta ezeket.)

De nem lévén alkalmas a hely és idő a mult rendszer kritizálására, az új rendszer emberét, *Hadik* főispánt éltette.

A vármegyére.

Hadik főispán lendületes szép beszédben a vármegye közönségére köszöntötte poharát.

Molnár Istvánra.

Gróf *Andrássy* Tivadar állt fel utána, s egy igen szép és okos beszédet kevésbbé szép, halk és szagatott előadásban mondott el.

Az egész beszéd egy geológiai hasonlat volt. Franciaország síkságainak talajában akadnak magányos kősziklákra, amelyeket előbb a druidák ősi oltárainak hittek, de később rájöttek hogy őskori vulkanikus kitérések maradványai, amelyek megőrítették régi alakjukat s természetüket.

Ilyen sziklák vannak az emberek közt is, akik mindvégig megőrzik egyéniségüket.

Kíváncsian vártuk a hosszú s tudományos tózt alatt, hogy ki lehet itt nálunk ilyen druida-oltár természetű. Végre kisült, hogy ez a druida oltár nem más, mint a volt főispán, akit ezért éltetett a gróf s az egész társaság.

Széll Kálmánra.

Most jött az első polgári tózt: *Széll* Kálmán felköszöntése. Mondotta *Ballagi* Géza, aki a következő, kissé merész sorrendbe állította hazánk nagy fiait:

A magyar nemzeti állam kiépítésének munkáját elkezdte *Széchényi* István, folytatta *Kossuth* Lajos, s a

mit ő kezdett s akart, azt befejezte *Deák* Ferenc, illetve csak megkezdte a befejezést, de a tetőt csak most teszi fel rá *Széll* Kálmán. Ez a négy nagy férfi egy célra működve hozta létre a nemzeti államot.

(Mindenesetre jól esik olyan tekintélyes tudóstól, mint *Ballagi* Géza, aki *Molnár* János szerint az akadémának is elnöke, hallani azt, hogy *Deák* és *Széll* azt fejezte be, amit *Kossuth* kezdett és akart. Csak azt csodáljuk, hogy ebben a kérdésben egész más véleményen van egy másik, nagy emberünk: *Kossuth* Lajos.

Ű ugyanis híres levelében megtagadott minden közösséget a *Deák* kiegyezésével, s azt mondta, hogy *Deák* lerombolta mindazt, a mit ő épített.

Mi azonban szívesen elhisszük, hogy *Ballaginak* van igazna, nem *Kossuth*nak, mert hisz *Kossuth* nem volt az akadémia elnöke, hát *Ballaginak* jobban kell tudnia.)

A kocake és a káposzta.

Azután szép kis anekdotával jellemezte a *Széll* politikáját.

Egyszer régen azt mondta egy beszédében a parlamentben *Eötvs* József:

— Legyen igazság, vagy vesszen a világ!

Amit gróf *Andrássy* Gyula okosan így javított ki:

— Legyen ugyan igazság, de csak úgy, hogy azért a világ se vesszen el!

Hát ezt a formulát követi *Széll*. Más szóval azt, hogy a kecske is jól lakják, de a káposzta is megmaradson.

(Ugyanezt a formulát követik némely kereskedők is, mikor a hitelezőkkel 50 procentre kiegyeznek.)

Ezen bokros érdemek miatt éltette *Ballagi* *Széll*-t, s felolvastott egy hozzá intézendő borzasztó hosszú sürgönyt, amelyet azonban már nem hallgattak senki. Hanem ez nem akadályozta *Ballagit* abban, hogy saját költségén azonnal feladja a táviratot.

Marhatueyészítés és kiadédóvó.

Molnár István volt főispán megakarta truceolni *Mailáth*-ot, amiért még most is bántotta őt, és csak azért is felköszöntötte az *Andrássy*-kat. — Az ő kedves, rendszeretlenl eszevő moroderában feldicsérte először a nagy *Andrássy* Gyulát, azután *Sándort*, akivel együtt emelte a gazdasági viszonyokat, különösen a marhatueyészítést, és *Tivadart*, akivel együtt terjesztette a közművelődést, s állította a kiadédóvókat. Sok mindenfélét beszélt, de sajnos, nincs hely mindent leírni.

A vendégek.

Meczner Béla lelkes, hangulatos dikcióban köszöntötte fel a szomszéd megyék küldöttségeit. Ezek nevében gróf *Török* József felelt, ügyes, bár kissé hosszú beszédben éltetve Zemplént. *Berecsényi* megyéje, Ung, köszönti — úgymond — *Rákóczi* megyéjét, Zemplént.

(*Rákóczi* megyéje! — Mikor volt az! Most már másképp megy. Nem az a nap süt az égen.)

Tüntetés az alapán mellett.

Gróf *Andrássy* Géza ügyes beszédben köszöntötte a főispán első munkatársát, az ősz alispánt. A társaság tüntetőleg percekig lelkesen éltette *Matolait*. Ilyen hosszú éljent a főispán se kapott.

A hölgyek és mások.

Dokus Gyula szílessem ötlettel a karzat hölgyeit üdvözölte, akik szerint rózsák tövis nélkül.

Azután közkívánatra *Wiczmándy* Ödön állt fel, s körülbelül a következőket mondta:

Régi hiva vagyok a megyei önkormányzatnak. Szeretem a megyét nemcsak azért, mert életem java részét a vármegyének szenteltem, de különösen és főképpen azért, mert erős meggyőződésem az: hogy hazánk, nemzetünk erje, biztonsága, szabadsága, sőt alkotmányos élete is legnagyobb részt a megyei önkormányzat sarkallik. Dicső elődeink, bölcs előrelátással meg-

alakították a megyei szerkezetet, utódalk szeretettel ápolták s alig pár évtizede annak, hogy rossz idők járnak a megyei önkormányzatra. A megyével szoros összefüggésben álló főispáni méltóság is kivetkőztették régi rendeltetéséből, hivatást félre magyarázták, hatalmát nem a szabadság javára használták fel. Már-már oda jutottunk, hogy a régi tradíciók iránti lelkesedés tünedezni kezdett. Pedig hiszem az, hogy a történelmi mult iránti tisztelet és az ősi intézményekhez való kegyeleti ragaszkodás nélkül, magyar nemzetet államról beszélni alig lehet.

A mai nagyfotosságy fényes ünnepe is — melynek jelentőségét az is növeli, hogy egy aházára nézve végzettség válhatott rendszernek, ezen vármegyében is székelték helyezettük, — mondom a mai beiktatási ünnepe is a tradíciókból emelkedik ki.

Mint egyik igénytelen csekély tagja a vármegyének, leltem tiszta örömmel jöttem, hogy ezen ünnepségek részese lehessék. Örömmel lokozza a főispáni beiktatásból merített azon tudat, hogy oly férfiu érdemesítettett a főispáni méltóságra, aki nem hatalmi eszközökkel és üres szavakkal, de az ész, a munka és a tudomány, az új kor ezen hatalmas fegyvereivel kiugrik meghódítani ezen vármegye szivét. A pártokon és csoportokon fölül-emelkedő lojalitással és igazságossággal pedig új életre kelti a vármegyei önkormányzat iránti bizodalmat és megleg érdekldött. Ekként biztosítja magának a vármegye osztatlan tiszteletét becsülését és szeretetét!

Id. *Mecser* Gyula szép tösztöt mondott a mágnásokra, kifejezve reményét, hogy ezután többször lesz hozzájuk szerencsénk.

Utána *Ambroz*y Ágoston az ifjuság nevében üdvözölte a főispánt.

Az egyre jobb kedvű társaság zájával már nem tudott a szónokok hangja megküzdeni.

Csak dr. *Szirma*y István merészelt az általános közöshajra megszólalni. s az ő hatalmas stentori hangján mondott egy remek, szellemes, ötletes és fordulatos (nem függetlenség) beszédet. A tisztviselőket védelmezte az ellentük szórt vádak ellen, s végül közmegelepítésre mondta, hogy nem ezeket köszönti fel, de az idegen küldöttségeket.

Több beszéd nem is volt aztán, s a társaság 6—7 óra közt lassan szétoszlott.

A banketten többek közt azt a benyomást merítettük, hogy ez idő szerint két kitűnő szónoka van Zemplén vármegyének: *Hadik* Béla gróf és *Szirma*y István.

VII. A fáklýásmenet.

Este fél 9 órakor kezdődött az elég szép fáklýás menet. A várost kivilágították. A megyeháza erkélye felett villamos izzólámpákból, nemzeti színben ez volt kirakva:

É L J E N
GR. H. B.

(Ami úgy elég furesdn nézett ki. Mintha a Szózat első két sorát így írná fel valaki: *Had*ának v. l. h. o. m. / Vagy a Himnuszét így: *Isten* á. m. a. m. / Mert hát vagy egy szót se kell egészen kiírni, vagy valamennyit!)

A megyeház erkélye előtt a dalárda énekelt igen rossz éneket, s id. *Mecser* Gyula mondott meglepő élnkséggel, hatalmas hangon igen jó beszédet, amire a főispán, ki *Szé*kely Elek és *Dok*s Gyula kíséretében jelent meg az erkélyen, szintén lelkesen, szépen válaszolt, hazaszeregetre s idealizmusra buzdítva tisztelt polgártársait.

Azután lejtött az útcára s kezet fogott *Mecser*rel, a lelkes publikum pedig felemelt.

Este a megyeház nagytermében tánc volt, amely pompás jó kedvből reggelig tartott.

Igy végződött a mozgalmas nap. Beválának-e a hozzá fűzött szép remények? Csakugyan eljött-e az a rég várt jobb kor?

A jelek eddig úgy mutatják!

Hadik Béla főispán beszéde.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

A legmélyebb tisztelet érzetével üdvözölöm Önöket a mai napon, midőn ő császári és apostoli királyi Felsőegnek legkegyelmesebb elhatározása folytán és a magas kormány bizalmából Zemplénvármegye főispáni székét czeinel elfoglalom.

Ez alkalommal első sorban szükségesnek tartom kinyilatkoztatni, hogy amíg egyrészt teljes tudatában vagyok a kitüntetésnek, mely engem az által ért, hogy e történelmi nagyjelentőségű megválasztás elére neveztettem ki, addig másrészt egész mértékben érzem azon nagy felelősségnek súlyát is, melyet az ímnet letett eskü által magamra vállaltam.

A kitüntetés jelentőségét fokozza nálam a visszapillantás azon kiváló férfiakra, kik eddig e főispáni székben ültek, és akik ennek annyi fényt és dicsőséget kölcsönöztek.

Hisz kezdve 1214 ben *Pataky* Mártonnal, folytatva a *Drugeth*knél, *Perényi*knél, *Szapolyai* Jánosnál, a legújabb korban pedig hazánk örökemlékzetű nagy fiánál, gróf *Andrássy* Gyulánál, végig a zemplénmegyei főispánok között a legmagasabb méltósággal felruházott legjelesebb férfiaknak egész sorát látjuk.

Az előbb említett felelősségnek érzetét pedig még növeli, hogy oly férfiu utódaként jelenek meg itt önök előtt, ki 19 mozgalmas éven keresztül böles körültekintéssel és nagy buzgalommal vezette e vármegyének ügyét, kinek különösen ép e város, *Sátorajhajhly*, oly sokat köszönhet, és akinek neve Zemplénmegye történetében maradandó betűkkel lesz följegyezve.

Tisztán látom tehát az ez állásból reám háramló nagy feladatokat, és mindazon nehézségeket, melyekkel nekem, ki politikai multra még nem hivatkozhatom, meg fog kelleni küzdenem.

Csak egy körülmény bitorít engem mindezekkel szemben, minthogy a kölcsönös megértés és az összhang a vármegye közönségével — nézetem szerint — a jó közigazgatásnak egyik alapföltétele; e körülmény pedig az, hogy én nem mint idegen jövök Önök közé ide.

Hisz e vármegye területén folytat le gyermekéveim és ifjakorom, ide fűződnek életemnek legszebb emlékei, itt — a családi tűzhelynél — szívtam magamba a szabadelvétségnek ama magasztos eszméit, melyekhez töretlenül ragaszkodni, melyeket mindenkor, minden téren diadalra juttatni politikai hivatásom.

Szigoruan vett programmal nem járulhatok önök elé, mert míg egyrészt állásomból folyó teendőim körét a törvény szabályozza, addig másrészt egészen természetesen, hogy mint a Széll kormány bizalmának letéteményese, minden tekintetben hiva vagyok a mai kormányzati rendszernek, mely *Deák* Ferencnek elvei alapján, békés munkálkodással, a magyar nemzeti állam kiépítésére törekszik. Hogy milyen eredményvel, ezt eléggé bizonyítják azon üdvös alkotások és elért nagy sikerek, melyek már eddig is Széll Kálmán miniszterelnöknek nevéhez fűződnek.

De hogy szándékaim- és törekvéseimre nézve a tekintetes törvényhatósági bizottság tagjainak már előre is tájékoztatást nyújtsak, engedjék meg, hogy lehetőleg röviden kifejtsem önök előtt, hogyan fogom fel az elem szabott kötelességnek körét, és melyek azok a főbb szempontok, amelyekre figyelmemet különösen kiterjeszteni erős elhatározásom.

Mindenekelőtt kijelentem, hogy mint a végrehajtó hatalom képviselője, szigoruan örködni fogok, hogy a törvények és rendeletek megtartassanak, és mindenkiel szemben egyenlő mértékkel alkalmaztassanak. Hogy kiváló gondolat meg fogom őrizni e vármegyei önkormányzati jogait, és hogy mindenkinek egyéni és politikai szabadságát a legnagyobb tiszteletben fogom tartani. Hogy vallás és osztálykülömbőség nélkül mindenkinek jogos igényeit teljesí-

teni, méltányos kívánságait meghallgatni fogom, és hogy minden ügyben lelkiismeretem szerint a legigazságosabban fogok eljárni. Teljes örömből törekedni fogok, hogy felekezettek és nemzetiségek békés egyetértésben éljenek egymással, s hogy politikai barát és ellenfél egyarant, vallatevő működjének közre, hogy e megye közigazgatása minél jobb, minél tökéletesebb legyen.

De minthogy a közigazgatás gépezete csak akkor működtethik jól, ha az egyes részek működése megfelelő, igyekezetem oda fog irányulni, hogy mindenki a maga hatáskörében fennakadás nélkül végezze el munkáját, és hogy helyes munkabeosztás által egyrészt a túlterheltség lehetőleg elkerültessék, másrészt pedig pontos és gyors közigazgatás létesüljön.

En magam teljes mértékben ki fogom venni részemet a munkából, nem fogok kímélni sem időt, sem fáradságot és összes képességeimet fel fogom használni e kiváló megválasztás békés együttműködésben való felvirágoztatására.

Ezen kitűzött cél azonban csak akkor lesz elérhető, ha a megye közösen segítők támogatása és közreműködése mellett én is egy jeles tisztikarra támaszkodhatom, mely kötelességeit híven, lelkiismerettel és becsülettel teljesíti, mely a szegénysorsu nép iránt őszinte jóindulattal viseltetik, mely tekintettel van ennek szorult helyzetére, és amelytől bárminképp hatalmi túlkapások távol állanak.

Mert ha érvényesülni akarunk, elfelni, elpalástolni nem szabad engednünk semmit, amiért is elnézésre, mely a gyöngéknek szokott kijutni, nem számítunk, de igényt tartunk becsülésre, mely a tiszta lelkiismerettel teljesített kötelességnek kijár, tekintélyre, mely az erőseknek szokott osztályrésze lenni.

Mint elhőtte a közgyűléseknek, megőrízve mindenkor pártatlanságot, örködni fogok, hogy a szólásszabadságon soha csorba ne ejtessék, és hogy szenvedély vagy személyes ellenszenv a tárgyalások méltóságát meg ne zavarja. Hogy az igazság követelményei mindenkor szemmel tartassanak és hogy kiárólag a haza és a törvényhatóság érdekei irányítsák a tárgyalások menetét.

Ellenőrzői tisztekből kifolyólag a közvagon kezelésére és a közjóvedelmeknek céljaira való fordítására a legnagyobb éberséggel fogok felügyelni, valamint arra is, hogy úgy a megyében, mint a községekben a takarékoság elve érvényesüljön.

Ezeket kívül, tekintetes törvényhatósági bizottság, ahol csak lehet, oda fogok hatni, hogy mezőgazdasági viszonyaink javíttassanak, mert hisz földmívelő állam vagyunk első sorban, és így a gazdasági feladatoknak megoldása a megélhetési kérdés súlyával nehezíti ránk.

De egyszersmind ki fogom terjeszteni figyelmemet az ipar és kereskedelem fellendítésére is, mert párhuzamosan kell ezeknek fejlődniök, hisz egy egészet képeznek a nemzetek haladásának történetében.

Minthogy azonban mindez csak akkor viheto keresztül, ha elegendő munkaeörze számíthatunk, nagy súlyt fogok feltetni az e megyében annyira eltarapozott amerikai kivándorlások kérdésére is.

Remélem és hiszem, hogy az esetben, ha a megélhetés ideháza meg lesz könnyítve új keresetforrások nyitása által, a biztos alapokon való megélés lehetősége itthon, és a ragaszkodás a szülőföldhöz, mely kell, hogy már a legközelebbi korban beleoltassék a haza minden fiának szivébe, együtt képesek lesznek javítani a jelenlegi állapotban, amelyek lesznek elensúlyozni a létért való nehé' küzdelem nyomása alatt ki fejlődött ama gyors meggazdagodási vágyat is, mely bizonytalan kalandokra csábít és bizonytalan nyereségért a biztos létalap feladására vezet. Egyáltalában a népek, a legalsóbb néprtegeknek sorsát is mindenkor a legmelegebben szivemen fogom viselni, és igyekeznii fogok, hogy gyakrabban ráta pntva a népetlet úterére, megelőző intézkedések és a fellépő körtüneteknek

gyors orvoslása által komolyabb szociális bajoknak életét vegyem, s hogy a népek művelődését és jólétét tölem telhetőleg előmozdítam.

Mindaz a tisztikar segítségével és a társadalmi tényező'k pártfogásával sikerülni fog keresztülvinnem. — persze soha it nem lépve törvényszabta hatáskörömet, — ha az összhangzó békés együttműködés biztosítva lesz, akkor el fogjuk tudni érni azt a célt, melyre mindajajánunknak tö ekednünk kell, — egy peidas közigazgatást és egy egészséges alapokon nyugodó megyei életet.

És ezzel nemcsak e megyének fogunk hasznára lenni, hanem javára fog ez szolgálai az egész hazának is, mert törvényhatóságok összessége alkotváu az államot, ez alapföltétele egy minden irányban erős Magyarországnak. Amit ha elértünk, nyugodtan s bátran nézhetünk a jövő elé, mert bármit hozzon is az, vértéize leszünk minden eshetőséggel szemben és mindazon elleneséges hullámok, melyek a mi megfontasunkra irányulnak, megtörve egy hatalmas Magyarország sziklatalapátan vagy eierőtlenedve teljesen szét fognak esni, vagy pedig kénytelenek lesznek irányt változtatva iszapos vizüket máshová hõmpolygatni.

És most, tekintetes Bizottság, midőn még a kitüntető és megtisztelő meleg fogadtatásért, melyben engem résziesítotték, halás köszönetemnek adok kifejezést, engedjék meg, hogy azon szivem mélyéblől fakadó óhajjal kezdem be beszédemet, hogy azon munka, a melyet együtt működvé és egymást támogatva folytatni hivatva vagyunk, valóban hasznos legyen e szép megyére, hogy gáncs ne érhesen bennünket soha, hanem hogy mindnyájunkat azon tudat élkesiten, hogy minden tőlünk telhető elkövetünk, hogy e vármegye minél elégedettebb, minél boldogabb legyen.

Éljen a király, éljen a haza, éljen Zemplénvármegye!

I. Sándor cár és a ruthének.

A mi felvidéki lapjaink s azok nyomán a fővárosi lapok is erősen hangoztatják, hogy a sárosi és zempléni oroszok között holmi muszka irányzatu fészkelődések lennének.

Hogy mennyire kevesek a mi oroszaink a munka előtt, erre nézve nem lesz érdektelen egy kis történelmi epizódot, a mely ugyan csak mint szájhagyomány volt eddig, megörökíteni a mult század elejéről.

A minden oroszok czárja első Sándor 1815-ben a bécsi kongresszusról haza utaztatban útját Magyarországon vette keresztül és a Miszkolcz — Kassa — Eperjesi utvonalon haladt Dukla felé. Magyarországon még azelőtt muszka car soha nem járván, ezen utvonalon egyes utba ezek községek végéin a kíváncsiak nagy tömege verődött össze és várakozott, hogy a cárt megláthassák.

Egy ilyen kíváncsi tömeg verődött össze a többek között az országot mellett fekvő Abauj megyei Garadna nevű falunak a végén és köztüink a környék igen sok értelmiség a kik között természetesen a női nem is erősen képviselve volt.

A cár, mint tudvalevőleg igen nyájás és leereszkedő uralkodó, sok helyen a hol ilyen ötlet váró tömeget látott, néhány perere meg meg állitgatta kocsiját és kíséretét. Így történt ez Garadnan is, a hol a várakozók élen ott állott *Tekintetes* némes nemzetes vitézlő Balog Ádám a huszár őrnagy a ki muszkálul ugyan nem tudván de valamit konyitott a német nyelvhez, a várakozók élére ő állott az ő régi uniformisában és mellette a garadnai orosz pap az ő egyházi ornatusában.

A cár megállitván kocsiját Balog őrnagy előlépett és katonásan tisztelegve ezen szavakat intézte hozzá: „Euer Majesthät disse Frauen wünschen Sie zu sehen.“ Erre a cár kocsijából kiszállott és köpenyöt kibombolyva temérdek rendjelekké

meg rakott kabátját megmutatta a kivánesi asszonyok és leányoknak.

Ez megtörténvén magához intette az ottan állott orosz papot és azt kérdezte tőle, hogy miféle pap legyen. A pap azon nyelven azt felelte, hogy „orosz pap.” Erre a cár kemény hangon szólott a paphoz és azt kérdezte újra, hogy milyen orosz: Unitus-é vagy nem unitus? A szegény pap ijedtében magyarul elfeledkezve azt felelte, hogy nem Unitus!

Garadná az orosz templom éppen akkor volt épülőfőben a torony. Tetőjén ott volt már a számos kereszt de a zsindelezés még hiányzott: a mit a cár látva rögtön parancsolta a vele volt főhadsegédnek, hogy ennek a templomnak az építési költségére ezen pap kezéhez rögtön fizessen ki száz aranyat, a mit a pap roppant hajlongások között át vevé, a cár meghagyta egyuttal a hadsegédnek, hogy ezen község nevét jegyezze fel, és azután igen önelégülten tovább indult Kassza felé.

Sándor cár az éjszakán Kassán töltvén, onnan hajnal hasadtával indult azon szándékkal, hogy a reggelit csak Eperjesen töltsen el.

Eperjes kapuja előtt kiüldöztetések várták a város és a vármegye részéről, köztüük az eperjesi gör. kat. püspök is. Történetesen ezen nap valamelyik orosz ünnepre esett és a püspök felkérte a cárt, hogy az ottani székesegyházba kegyeskednék bejönni egy szent misének a meghallgatására. A cár azt kérdezte tőle, milyen püspök legyen: unitus-é vagy nem unitus? A püspök erre azt felelte: felséges cár, én unitus püspök vagyok. Magyarországnak ezen részében nincsenek is nem unitusok. Erre a cár főhadsegédjét elő intvén kérdi tőle, micsoda falu volt az a hol a templom építésére a nem unitus papnak a száz aranyat ki fizették? Az megnézvén feljegyzését feleli, hogy Garadna. Erre a püspök azt mondja: Felséges cár, az az egyház, a mely abban a faluban van az unitus egyház, és az én fenhatóságom alá tartozik!

Erre Sándor cár végtelen megharagudván kocsijába felugrott s rögtön hajránt parancsolva Eperjesen meg sem állapodva, misét nem halgatott, hogy reggelit mit és hol költött el, arról hallgat a krónika. Azt sem tudjuk hogy a garadnai pap a téves információ alapján kapott száz aranyat vissza küldte-e vagy megtartotta.

Közli: **Becske Bálint.**

A MEGYE ÉS A VÁROS.

— **A főispáni installáció** programjáról írt cikkünkre a következő helyreigazítást vettük:

Tisztelt Szerkesztőség!

Kénytelen vagyok a t. Szerkesztőséget kérni, hogy b. lapjába a következő helyreigazítást fel venni sziveskedjék:

E lap f. hó 13-án megjelent 56. számában „A megye és a város” rovatban az mondatik, hogy a főispáni beiktatás programját az alispán és a bizottság mellőzésével a főjegyző adta ki.

A közlő tehát azon szokásos záradéktól „ki adta N. N. főjegyző-félrevezette írta közleményét vagy megrovását, a nélkül hogy érdemesnek tartotta volna a valóról tudomást szerezni.

A való pedig az, hogy a programot egy számos tagú bizottság saját hivatali szobájában az én elnökletem alatt állapította meg, és a főjegyző — épen úgy mint a főispán vagy alispán elnöklété alatt tartott közgyűlési határozatok — kiadta.

Teljességgel nem mellőztetett tehát sem az alispán, sem a bizottság.

A feltett kérdésekre feleletünk a következő:

az i-sőre: mert az állam fegyve-

res erejének képviselőit a hasonló alkalmaknál követett gyakorlat szerint ezen hely meg illeti.

A 2-ikra: Sátoraljai hely város most már mint rendezett tanácsú város közigazgatási hatóság.

A 3-ra és 4-ikre: Sárospatak és Mád ellenben csak község. És hogy csak ez a kettő megy onnan van, hogy ez a kettő kerít magát fel vétetni, de felszólítja nem volt. Nem is lehetne 450 községet egyenként elő vezetni!

Sátoraljai helyben, 1901. Nyárho 15-én.

Matolai Etel,
alispán.

Köszönettel és megnyugvással veszünk az alispán úr felvilágosítását. Az a programom tényleg alkalmas volt a megtévesztésre, mert hiszen ha valamit kiad a főjegyző, oda szokta írni, hogy miféle, milyen számu jegyzőkönyvből határozatból adja ki azt, itt pedig semmi ilyen nem volt, tehát nem tudhattuk, hogy ez a program a bizottsági jegyzőkönyvből van kiadva.

Külömben olyan helyről kaptuk az értesítést, hogy bizvást igaznak vehettük. Hogy nem igaz, annak mi örütnünk legjobban.

Ruby Pált meggyilkolták.

Megdöbentő gonoszított híre érkezett Homonnáról hétfőn reggel.

Ruby Pál kir. albiró, aki most egy éve ment Homonnára, s addig az újhelyi törvényszékhez volt beosztva, s akit Újhelyben és környékén mindennél ismertek és szerettek, meggyilkolta egy tót parasztleány.

A fiatal albiró vasárnap este nagyobb társasággal kirándult a Sirtaljai mulatóhelyre. Itt három legény folyton körülük settenkedett. A társaság többször felszólította őket, hogy távozzanak, de azok nem mentek.

Ruby is rájuk kiáltott, amire az egyik legény azt felelte, hogy ne parancsolgasson vele, mert ő katona volt.

Ruby tréfásan elébe állt:

— No ha katona voltál, hát katonásan kiáltok rád! Kehrt euch! Marsch! És meglökte a legényt. Erre ez egy valószínűleg már előbb kezében tartott hosszú pengéjű angol kést olyan erővel dobott Ruby bal halántékába, hogy egész tövig belement.

A bíró azonnal összecseszt. A kést a legnagyobb erőfeszítéssel is alig bírták a fejből kihúzni. Esméletlenül vitték lakására, ahol hétfőn déli 11 órakor nagy kínok közt meghalt.

A gyilkos parasztleányt azonnal letartóztatták. *Rulák* Istvának hívják, s tettének okáról nem ál semmi felvilágosítást. Annit mondott, hogy nem fél, mert most új törvény van, hogy nem akasztják fel, aki embert öl. (Igy ismeri a tót az esküdtszéket.)

Mindössze annyit tudtak meg eddig, hogy a gyilkosnak unokahúga: Ruby a múlt héten gyermekölés bűnyűja miatt letartóztatták, s talán e miatt haragudott ez rá.

A gyilkos legény társai elmenekültek, s eddig nem sikerült őket kézre keríteni.

Keresztessy Lajos vizsgálóbíró és Sárospatak alügyész hétfőn délben Homonnára utaztak, s megtették a sürögő intézkedéseket, felboncoltatták a holttestet, Szerdán reggel ismét oda mentek, s nagy érélylvel folytatják a vizsgálatot.

HIREK.

— **Lapunk jelen száma** a főispáni installáció alkalmából feltorlódtól sok tudósítás miatt csak jul. 18-án esőtörtökön reggel jelenhetett meg. Olvasóink elnézését kérünk, — nem mi vagyunk oka, de a főispán, Mért nem tette hűfőre a beiktatást, akkor elkészült volna szerdára a referáda.

A főispán beiktatása alkalmával elhangzott beszédek egyik részének teljes szövegét jövő számunkban hozzuk.

Hymen. Römer Miklós Römer testvérek cég beltagjait jegyezte *Jónás* Isidor gazdasági intéző *Margit* leányát Pusztá-Györgyfalón.

— **Haláloset.** *Galambos* Ödönné, szül. Pál Margit élete 24-ik évében f. évi Julius hó 15-én hosszas szenvedés után Király-Helmecen elhunyt.

— **A gálszécsi állami tisztviselők** anyagi helyzetük javítása tárgyában június 28-án tartott értekezleten elnökül: Dr. Káll Antal kir. bírót, jegyzőt: Pasztor Géza kir. adótitkárát választották meg. Elhatározták, hogy esatlakoznak az országos mozgalomhoz és az országos kongresszusnak Budapesti országos megtagartását szükségesnek tartják. Felkérik egyszersmind a kerület országgyűlési képviselőjét — gróf Andrássy Tivadart — hogy mozgalmat támogassa.

— **Eljegyzés.** *Redényi* József kir. kulturmemórsági tisztviselő f. hó 14-én eljegyzte néhai *Tóber* József volt gyári igazgató és neje szül. *Zimburg* Emma kedves és szép leányát *Bertát*.

— **Bodrogközi dalárda.** Folyó év június hó 29-én lélekemelő ünnepélyes összejövetelt tartatott Királyhelmecen a „kaszinó” nagytermében, hová Királyhelmecnek a minden szépért, jóért és nemes célért törekvő tűzlelkű oszlopos vezér felfülfüjté össze a vidék intelligentiáját, hogy egy régi közóhajást megtestesítsék s ezáltal Bodrogköznek előhaladását egy lépéssel előbbre vigyék. Ezen régi óhaj: „bodrogközidálárda” megalakítása. *Isépy* Zoltán szolgabíró, ki első volt e nemes cél megpendítésében s nem nyugodt addig, míg eszméjét diadalra nem juttatta, szívélyesen üdvözölte a jubileummal összejött helybeli és vidéki tagokat, a kör elnökségére egyuttal felkéri Egyr. Elek írva gyámot, kinek elnöklété alatt 28 működő taggal következőleg alkult meg a „dalárda”. A dalárda védnökévé gr. Mailáth József kértett fel, mely védnökséget ő méltósága nagy örömmel elfogadta. Elnök lett: Bodnár Ferenc kir. járásbíró. Ügyvivő alelnök: *Isépy* Zoltán szolgabíró. Alelnök: *Pauliczky* Ferenc tak. pénztárnok. Pénztárnok: *Oláh* Ignác. Jegyző: *Bajkay* Imre. I-ső karnagy: *Szeretm* Hugó. II-ik karnagy: *Palság* Géza. Választmányi tagok lettek: *Miskolezy* Endre, *Séra* János, *Aczél* Izidor, *Okruczky*, *Zoltán*, *Szűk* Ödön, *Egyr. Elek*, *Ölbgay* János, *Hoffler* Konrad, *Pöttgagok*: *Nagy* Sándor és *Bodnár* Kálmán.

— **Amerikai örökség.** A pazdiesi ág. hitv. evang. egyház szörvány községéből, *Bostyiczabó* öt év előtt Amerikába vándorolt ki *Patkány* János nevű földműves ifjú. Ott a szerencse három év alatt, nagyalmas munkája következtében, annyira kedvezett neki, hogy szép összegű pénzt takarított meg. Két év előtt azonban géptörés következtében oly baleset érte, hogy 6 órai kinlódás után meghalt. Halála előtt még volt ideje végrendeletet írni, s közel 1800 dollár pénzvagonából s itthon levő egyenleczdrész telkéből rokonainak és ismerőseinek bizonyos részt hagyván, megemlékezett azon egyházzól is, melynek templomában gyakran járt s ott konfirmáltatott is, hagyván, a pazdiesi ev. egyháznak alapítványul 300 dollárt, mely összeg e napokban, a községek levonása után 1450 korona értékben a lelkes kezeihez már meg is küldetett.

— **Kincstári cikkek és a munkaszünet.** A belügyminiszter körrendeletet adott ki, mely szerint paraszok kerültek föl az íránt, hogy az állami egyedúrású cikkek eladásával is foglalkozó kereskedők a munka süneti törvényen szemben rendszeres visszaéléseket követnek el. Az említett monopol-cikkeket árusításának örve alatt nyitva tartott üzleteikben ugyanis a munkaszünet idején nemcsak ilyen monopol-cikkeket, szeszsitalokat és dohányterméket, hanem egyéb árucikkeket is szolgál-

tnak ki. Ez által pedig nemcsak a munkaszüneti törvény rendelkezéseit játszzák ki, hanem — ugymond a rendelet — állami cikkek eladásával nem foglalkozó üzletáruakkal szemben jogosulatlan versenyt fejtenek ki. A miniszter tehát felhívja a törvényhatóságokat; intézkedjenek azíránt, hogy a rendőség a kérdéses kereskedőket a legszigorubb ellenőrzés alatt tartsa és ha a visszaélésről meggyőződnek, az elkövetett kihágást torolják meg.

— **Betőrés Malócán.** *Rósenberg* Ármín fűszerkereskedésbe 13-án éjjel ismeretlen tolvaj járt. A dolog ugyanis úgy történt, hogy *Rósenberg* A. a lakásának ablakát éjjelre nyitva hagyta, — amely az üzlet töszomszédságában van — mivel a küllömben is kis, és számos családtaggal (10 meglett lakásban nagy meleg volt, nyitott ablak mellett elaludtak. Egy édit ismeretlen egýén bemászott az ablakon a lakásba, s iunen a boltba, a honnan 165 korona készpénz és egy 20 korona értékű arany gyűrűt elvett, s ismét a lakáson keresztül — a hol 10 egýén aludt — eltávozott. Kimenetkor még az ablakon levő aludt tejet is kényelmesen elköltötte.

— **Dankó Pieta,** dalos társulatával f. hó 19-én és 20-án a „Vadászkürt” szálloda kert helyiségében előadásokat tart, még pedig kétféleképen, külön estén a magyar nép kesergőjét és külön estén a szerelmi és humoros dalait. A társulat tagja: *Sárosy* Juliska, *Thurzó* Irma, *Kovács* Mariska, *Berényi* Erzi, *Papp* Ferencz, *Bogácsay* György, *Szabolcsy* Sándor, *Török* Béla, *Kertész* József és *Sántó* Ferencz. Kezdeté 8 órakor Belépti-díj 1 kor. 20 fl.

TANÜGY.

— **Iskolai takarékpénztárak.** A frankfurti királyi kormánynak a tanfelügyelőkhöz intézett újabb rendelete szerint a frankfurti kerületben újabban tulajdonképpen iskolai takarékpénztárak csak aránylag csekély számban szerveztettek. Ellenben a főnálló ily intézmények megfelelően fejlődtek és ott, ahol gondnal és odaadással kezeltettek, örvendetes eredményeket is produkáltak. A rendelet tehát a tanítók figyelmét szélesebb körben fölhívja az ügyre és biztatja őket, hogy vegyék ezt az intézményt pártolásukba. Magától értetődik, hogy olyan helyeken, ahol fillértakarópenztárak, illetélti takarékpénztárak és kölcsön egyletek megfelelő berendezése által hozzáférhető takaréksági alkalmak már van, elegendő, ha az ifjuság és a szülők figyelmét ezekre felhívják és csak igénybevételére buzdítják. Végül kiemeli a rendelet, hogy az iskolai takarékpénztárak által gyűjtött pénzek direkt elhelyezése magán kölcsönvevőknél nincs megengedve, hanem a befizetett összegek a községi takarékpénztáraknál helyezendők el gyümölcsözőben.

A KRONDORFI A LEGJÓBB NYÁLKAOLDÓ GYÓGYVIZ.

A szerkesztőség üzenetei:

B. F. Csak a jövő számban jöhet.
G. B. N. Kázmér. Megvan.

Kiadótulajdonos:

LANDESMANN MIKSA

